

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Lời mở đầu

Thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai là nơi em được sinh ra và lớn lên, nơi có dòng sông Đồng Nai thơ mộng hiền hòa mang dòng nước ngọt, hai tiếng Đồng Nai đã in sâu vào trái tim em từ thuở em còn ấu thơ.

Qua những bài học lịch sử địa phương mà em được thầy cô truyền đạt,, em được biết vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai đã có lịch sử 320 năm hình thành và phát triển và người có công khai phá vùng đất em đang học tập và sinh sống là đức ông Nguyễn Hữu Cảnh. Em còn được cô giáo giảng dạy về nhiều kiến thức phong phú về lịch sử anh hùng, truyền thống đấu tranh cách mạng của quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai, vùng đất anh hùng nơi mà chúng em đang được sống trong sự thanh bình. Em biết được chúng em đang được sống trong sự thanh bình là nhờ vào sự hy sinh máu xương của các anh hùng liệt sĩ.

Cùng với những buổi học lịch sử trên lớp, em còn được cô giáo tổ chức cho chúng em đi tham quan bảo tàng tỉnh Đồng Nai và một số di tích như di tích Nhà Xanh, Nhà lao Tân Hiệp, thăm tượng đài chiến thắng Sân bay Biên Hòa. Khi tham quan các điểm di tích đó trong lòng em đầy sự thán phục khi những con người Việt Nam anh hùng, can đảm đã chiến thắng quân đội Pháp và đế quốc Mỹ lớn mạnh về tiềm lực quân sự đã làm nên lịch sử.

Là đội viên thiếu niên tiên phong, bản thân em thấy em thật may mắn khi được tham gia hội thi tìm hiểu giá trị văn hóa – lịch sử. Hội thi mang đến cho em nhiều hữu ích và lý thú để em thể hiện được cảm nhận suy nghĩ của em về truyền thống đấu tranh cách mạng. sự hy sinh gian khổ của thế hệ cha, ông đi trước. Cha ông chúng ta đã không tiếc máu xương để ngày nay chúng em được sống trong hòa bình, ấm no hạnh phúc và được sự quan tâm của xã hội, nhà trường và chăm sóc của gia đình. Sự quan tâm chăm sóc ấy đã tạo cho em động lực để em nỗ lực cố gắng học tập tốt mong muốn mai sau sẽ đóng góp công sức nhỏ bé của

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

em gìn giữ nền độc lập chủ quyền của dân tộc và để không phụ công lao của các thế hệ cha ông đi trước đã gây dựng nên.

Để hoàn thành bài dự thi này, em xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất đến Ban tổ chức cuộc thi “Tìm hiểu giá trị văn hóa - lịch sử Đồng Nai” đã tổ chức hội thi, Ban Giám hiệu trường Tiểu học Trịnh Hoài Đức, thầy cô giáo cùng các bác, cô chú đang công tác tại Bảo tàng tỉnh Đồng Nai, Ban quản lý các di tích đã tận tình thuyết minh hướng dẫn, chỉ dạy và cung cấp tư liệu, hình ảnh cho em có thể hoàn thành bài dự thi này.

**Câu 1: Những thay đổi về địa giới hành
chính tỉnh Đồng Nai từ năm 1976 đến
nay**

Bản đồ tỉnh Đồng Nai ngày nay (Nguồn internet)

1.1. Khái quát về vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai

Tính từ khi hình thành đến nay, vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai đã 320 năm tuổi (1698 – 2018). So với lịch sử mấy nghìn năm của dân tộc Việt, đây là vùng đất còn non trẻ. Ngay khi mới hình thành, nơi đây trở thành vùng đất có vị trí quan trọng trong phát triển kinh tế, văn hóa – xã hội của khu miền Đông Nam bộ. Biên Hòa – Đồng Nai là địa đầu trong công cuộc khai khẩn vùng Nam Bộ của Việt Nam. Nơi đây, đã thu hút nhiều cư dân từ nơi khác đến sinh sống cách đây trên ba thế kỷ. Địa giới của Biên Hòa xưa khá rộng lớn, bao gồm nhiều phần đất thuộc các tỉnh miền Đông Nam Bộ. Một phần địa giới của tỉnh Biên Hòa xưa là tiền thân của tỉnh Đồng Nai hiện nay.

1.2. Địa giới hành chính tỉnh Đồng Nai từ năm 1976 đến nay

Đồng Nai sau ngày thống nhất đất nước (30 tháng 4 năm 1975), tháng 01/1976, Chính phủ Cách mạng Lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam thành lập tỉnh Đồng Nai trên cơ sở sát nhập các tỉnh: Biên Hòa, Bà Rịa – Long Khánh, Tân Phú (hai huyện Tân Uyên và Phú Giáo của tỉnh Tân Phú cắt chuyển vào tỉnh Sông Bé). Tỉnh Đồng Nai có thành phố Biên Hòa, thị xã Vũng Tàu; các huyện Thống Nhất, Vĩnh Cửu, Xuân Lộc, Tân Phú, Long Thành, Châu Thành, Long Đất, Xuyên Mộc, Duyên Hải, 1 quần đảo , gồm 154 phường, xã, thị trấn.

Ngày 29 tháng 12 năm 1978, Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam, quyết định chuyển huyện Duyên Hải của tỉnh Đồng Nai nhập vào Thành phố Hồ Chí Minh. Tỉnh Đồng Nai còn 1 thành phố, 1 thị xã và 8 huyện, 1 quần đảo.

Ngày 30 tháng 5 năm 1979, Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam quyết định tách thị xã Vũng Tàu và xã Long Sơn thuộc huyện Châu

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Thành khởi địa phận tỉnh Đồng Nai thành lập Đặc khu Vũng Tàu – Côn Đảo. Tỉnh Đồng Nai còn 1 thành phố và 8 huyện, 1 quần đảo, gồm 141 phường, xã, thị trấn.

Ngày 09 tháng 12 năm 1982, Hội đồng Bộ trưởng nước CHXHCN Việt Nam ra Quyết định số 193, thành lập huyện Trường Sa (toàn bộ khu vực quần đảo Trường Sa – thuộc huyện Long Đất). Tỉnh Đồng Nai có 1 thành phố và 9 huyện. Từ tháng 12, huyện Trường Sa được Quốc hội chuyển nhập vào tỉnh Phú Khánh. Tỉnh Đồng Nai còn lại 1 thành phố và 8 huyện.

Ngày 23 tháng 12 năm 1985, Hội đồng Bộ trưởng nước CHXHCN Việt Nam ra Quyết định số 284, thành lập Thị xã Vĩnh An trên cơ sở huyện Vĩnh Cửu và 2 Lâm trường Hiếu Liêm, Mã Đà của huyện Tân Phú. Tỉnh Đồng Nai có 1 thành phố, 1 thị xã, 7 huyện, gồm 147 phường, xã, thị trấn.

Ngày 10 tháng 4 năm 1991, Hội đồng Bộ trưởng nước CHXHCN Việt Nam ra Quyết định số 107, chia huyện Xuân Lộc thành 2 huyện Long Khánh, Xuân Lộc; chia huyện Tân Phú thành 2 huyện Tân Phú, Định Quán.

Ngày 12/8/1991, Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam quyết định cắt chuyển 3 huyện Châu Thành, Long Đất, Xuyên Mộc của tỉnh Đồng Nai nhập vào tỉnh mới Bà Rịa – Vũng Tàu. Tỉnh Đồng Nai có 1 thành phố, 1 thị xã, 6 huyện, gồm 119 phường, xã, thị trấn.

Ngày 23/6/1994, Chính phủ nước CHXHCNVN ra Nghị định số 51, chia huyện Long Thành thành 2 huyện: huyện Long Thành và huyện Nhơn Trạch.

Ngày 29/8/1994, thành lập lại huyện Vĩnh Cửu trên cơ sở thị xã Vĩnh An.

Ngày 21/8/2003, Nghị định số 97/2003/NĐ - CP của Chính phủ nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam thành lập huyện Thống Nhất, Trảng Bom trên cơ sở chia tách huyện Thống Nhất trước đây, nâng huyện Long Khánh trở thành Thị xã Long Khánh, thành lập huyện Cẩm Mỹ trên cơ sở một số xã của huyện Long Khánh và huyện Xuân Lộc.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Ngày 05/02/2010, Nghị quyết số 05/NQ-CP của Chính phủ nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam do thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng ký Một sáp nhập thêm bốn xã của huyện Long Thành; gồm các xã An Hoà, Long Hưng, Phước Tân và Tam Phước nhập vào thành phố Biên Hòa.

Hiện nay, Đồng Nai là đơn vị hành chính cấp tỉnh thuộc miền Đông Nam Bộ của Việt Nam, nằm ở vị trí $10^{\circ} 22'30''$ đến $10^{\circ} 36'$ vĩ Bắc và $107^{\circ} 10'$ đến $106^{\circ} 4'15''$ kinh Đông; là vùng đất nối liền giữa Nam Bộ, cực Nam Trung Bộ và Nam Tây Nguyên. Tỉnh Đồng Nai có diện tích $5.903,940 \text{ km}^2$, chiếm 1,76% diện tích tự nhiên của cả nước và 25,5% diện tích tự nhiên vùng Đông Nam Bộ, giữ vị trí quan trọng trong vùng phát triển kinh tế trọng điểm phía Nam của đất nước.

Hiện nay, tỉnh Đồng Nai có 173 phường, xã, thị trấn. Trong đó: Thành phố Biên Hoà (23 phường, 07 xã), Thị xã Long Khánh (06 phường, 09 xã), huyện Tân Phú (01 thị trấn, 17 xã), huyện Định Quán (01 thị trấn, 13 xã), huyện Xuân Lộc (01 thị trấn, 14 xã), huyện Cẩm Mỹ (13 xã), huyện Long Thành (01 thị trấn, 18 xã), huyện Nhơn Trạch (12 xã), huyện Thống Nhất (10 xã), huyện Trảng Bom (01 thị trấn, 16 xã), huyện Vĩnh Cửu (01 thị trấn, 09 xã). Về vị trí địa lý, tỉnh Đồng Nai giáp:

Phía Đông giáp tỉnh Bình Thuận

Phía Tây giáp Thành phố Hồ Chí Minh

Phía Tây Bắc giáp tỉnh Bình Dương, Bình Phước

Phía Nam giáp tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, phía Bắc giáp tỉnh Lâm Đồng.

Kết quả Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009, dân số tỉnh Đồng Nai có 2.486.154 người; trong đó có 1.231.279 nam, 1.254.875 nữ. Như vậy, tỉnh Đồng Nai có dân số đông hàng thứ 5 của Việt Nam, đứng hàng thứ hai trong số các tỉnh thành miền Đông Nam bộ. Mật độ dân số theo tỉ lệ 421 người/ km^2 . Có trên 30 thành phần dân tộc sinh sống. Người Việt chiếm số lượng nhiều nhất với tỉ lệ

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

92,8% dân số, kể đến người Hoa, Chơ-ro, Chăm, Nùng, Mạ, Cơ Ho, Xtiêng, Khơ-me và các dân tộc anh em khác.

Trung tâm Thị xã Long Khánh, tỉnh Đồng Nai (Nguồn Internet)

Đồng Nai có vị trí hết sức quan trọng, là cửa ngõ phía đông thành phố Hồ Chí Minh - một trung tâm kinh tế lớn của cả phía Nam, nối Nam Trung Bộ, Nam Tây Nguyên với toàn bộ vùng Đông Nam Bộ bởi các tuyến giao thông huyết mạch như quốc lộ 1A, quốc lộ 51 và tuyến đường sắt Thống Nhất... Vì thế, Đồng Nai được coi như là “*bản lề chiến lược*” giữa bốn vùng của các tỉnh phía Nam. Nó không chỉ có vai trò trọng yếu trong phát triển kinh tế, xã hội mà còn có ý nghĩa đặc biệt về kinh tế kết hợp an ninh quốc phòng và môi trường của vùng kinh tế trọng điểm phía Nam.

Về cơ cấu hành chính, Đồng Nai có 01 thành phố Biên Hòa, 01 thị xã Long Khánh và 09 huyện gồm: Cẩm Mỹ, Định Quán, Long Thành, Nhơn Trạch, Tân Phú, Thống Nhất, Trảng Bom, Vĩnh Cửu và Xuân Lộc.

Ngày 30 tháng 12 năm 2015, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 2488/QĐ-TTg công nhận Biên Hòa là đô thị loại I trực thuộc tỉnh Đồng Nai. Như vậy tính đến thời điểm này, Biên Hòa là đô thị loại I thứ hai của khu vực Đông Nam Bộ, sau thành phố Vũng Tàu.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Một góc quang cảnh thành phố Biên Hòa (Nguồn Internet)

Bản đồ địa giới hành chính tỉnh Đồng Nai ngày nay

1.3. Vài nét về hành chính thành phố Biên Hòa

Biên Hòa là thành phố duy nhất của tỉnh Đồng Nai, tính đến thời điểm năm 2010. Hiện nay, sau khi sáp nhập một số xã của huyện Long Thành, thành phố Biên Hòa có diện tích tự nhiên là 26.407,84 héc ta. Thành phần dân cư của

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Biên Hòa rất đa dạng với số dân 784.398 người (dân số theo thống kê năm 2009), mật độ dân số là 2.970 người/km². Biên Hòa nằm phía tây của tỉnh Đồng Nai, phía Bắc giáp huyện Vĩnh Cửu, phía Nam giáp huyện Long Thành, phía Đông giáp huyện Trảng Bom, phía Tây và Tây Bắc giáp huyện Dĩ An, huyện Tân Uyên (tỉnh Bình Dương) và quận 9 (Thành phố Hồ Chí Minh).

Trong lịch sử hình thành và phát triển, địa giới hành chính của Biên Hòa trải qua nhiều lần thay đổi. Hiện nay, về cơ cấu hành chính, thành phố Biên Hòa có 30 đơn vị hành chính, gồm 23 *phường* và 7 *xã*. Các đơn vị hành chính cấp phường, xã thuộc thành phố Biên Hòa gồm: *phường An Bình, phường Bình Đa, phường Bửu Hòa, phường Bửu Long, phường Hòa Bình, phường Hố Nai, phường Long Bình, phường Long Bình Tân, phường Quang Vinh, phường Quyết Thắng, phường Tam Hiệp, phường Tam Hòa, phường Tân Biên, phường Tân Hiệp, phường Tân Tiến, phường Tân Hòa, phường Tân Mai, phường Tân Phong, phường Tân Vạn, phường Thanh Bình, phường Thống Nhất, phường Trảng Dài, phường Trung Dũng*. Bảy xã gồm: *xã Hoá An, xã Hiệp Hòa, xã Tân Hạnh, xã An Hoà, xã Long Hưng, xã Phước Tân, xã Tam Phước*.

Một trong những thay đổi gần đây nhất là Biên Hoà sáp nhập thêm bốn xã của huyện Long Thành; gồm các xã An Hoà, Long Hưng, Phước Tân và Tam Phước theo Nghị quyết số 05/NQ-CP do Thủ tướng Chính phủ ký ngày 05 tháng 02 năm 2010. Sự điều chỉnh, sáp nhập này làm tăng diện tích tự nhiên của Biên Hoà thêm 10.899,27 héc ta và số nhân khẩu là 92.796 người.

Thành phố Biên Hòa là tỉnh lỵ, trung tâm kinh tế, chính trị, xã hội của tỉnh Đồng Nai. Thành phố Biên Hòa được công nhận là đô thị loại II theo quyết định của Thủ tướng Chính phủ số 219 – TTg ngày 10 tháng 5 năm 1993.

Ngày 30 tháng 12 năm 2015, thành phố Biên Hòa được Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng ký công nhận thành phố Biên Hòa là đô thị loại I trực thuộc tỉnh Đồng Nai theo quyết định số 2488/QĐ - TTg.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Danh thắng Bửu Long ở thành phố Biên Hòa

(Nguồn Internet)

Văn miếu Trần Biên ở thành phố Biên Hòa (Nguồn Internet)

Câu 2: Trình bày những chiến công tiêu biểu của quân dân Biên Hòa – Đồng Nai trong kháng chiến chống Pháp (1945 – 1954), chống Mỹ (1954 – 1975). Trình bày cảm nhận của bản thân về truyền thống đấu tranh cách mạng của quân Biên Hòa – Đồng Nai

Bức tranh thể hiện tinh thần quyết chiến, quyết thắng của quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai trong cuộc Cách mạng tháng 8 năm 1945

2. Những chiến công tiêu biểu của quân dân Biên Hòa – Đồng Nai trong kháng chiến chống Pháp (1945 – 1954), chống Mỹ (1954 – 1975).

2.1. Những cuộc đấu tranh chống thực dân Pháp xâm lược (1945 – 1954)

Cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công đã đưa nhân dân Biên Hòa nói riêng, cả dân tộc Việt Nam nói chung bước sang kỷ nguyên mới – kỷ nguyên độc lập, thống nhất và tiến lên xây dựng cuộc sống ấm no, hạnh phúc. Cùng với nhân dân cả nước, nhân dân Biên Hòa hồ hởi bắt tay vào công cuộc xây dựng chính quyền cách mạng, xây dựng cuộc sống mới trong bầu không khí độc lập,

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

tự do. Tuy nhiên, thực dân Pháp âm mưu xâm lược nước ta một lần nữa đã ngang nhiên chà đạp lên nguyện vọng lao động xây dựng hòa bình của nhân dân ta, tìm mọi cách trở lại Việt Nam và Đông Dương. Ngày 23 tháng 9 năm 1945, được quân Anh và quân Nhật giúp sức, quân Pháp nổ súng đánh chiếm Sài Gòn, chính thức mở đầu cuộc chiến tranh xâm lược nước ta lần thứ hai. Nhân dân Biên Hòa – Đồng Nai cùng nhân dân cả nước tiếp tục chống thực dân Pháp xâm lược lần thứ hai.

2.1.1. Trận tập kích thị xã Biên Hòa diễn ra ngày 02 tháng 01 năm 1946

Sau Cách mạng tháng Tám, Thực dân Pháp với âm mưu xâm lược Việt Nam lần thứ hai đã tổ chức gây hấn, đánh chiếm Sài Gòn. Ngày 25 tháng 10 năm 1945, Pháp tấn công tỉnh lỵ Biên Hoà và thiết lập bộ máy cai trị. Cuối tháng 12 năm 1945, Khu bộ trưởng Khu 7 Nguyễn Bình quyết định mở cuộc tập kích quân Pháp tại tỉnh lỵ Biên Hoà. Lực lượng tham gia trận tấn công vào thị xã Biên Hoà gồm: Vệ quốc đoàn Biên Hoà, Châu Thành, Liên quân Hóc Môn – Bà Điểm, Liên chi 2, 3 bộ đội Bình Xuyên. Đêm ngày 01 rạng ngày 02 tháng 01 năm 1946, các đơn vị lực lượng vũ trang tổ chức đồng loạt tiến đánh các mục tiêu: thành Biên Hoà, sở Hiến binh, Bru điện, nhà ga Biên Hoà, nhà máy cưa BIF, các tua gác địch ở cầu Gành.

Cả tỉnh lỵ Biên Hoà vang tiếng súng. Lực lượng vũ trang cách mạng tập kích bất ngờ, đốt cháy chợ Biên Hoà, nhà thông tin, tấn công các công sở, đồn bắt địch. Quân Pháp hoàn toàn lâm vào thế bị động. Nhiều nơi, quân Pháp và lính tay sai hoảng hốt bỏ chạy. Quân kháng chiến làm chủ thị xã đến gần sáng, bắt được nhiều tù binh. Để bảo toàn lực lượng, các đội vũ trang tham gia trận tập kích rút về căn cứ. Dầu không làm chủ được mục tiêu lâu dài trong thị xã Biên Hoà nhưng trận đánh đã gây nên một tiếng vang lớn thời bấy giờ. Đây là trận đánh đầu tiên của lực lượng kháng chiến cách mạng ở miền Nam vào một trung tâm đô thị khi thực dân Pháp tiến hành xâm lược Việt Nam lần thứ hai.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

2.1.2. Trận đánh giao thông đường sắt Bàu Cá năm 1947

Trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp, Chi đội 10 đã tổ chức đánh giao thông đường sắt làm cho quân Pháp phải điêu đứng. Về trận đánh tại Bàu Cá vào ngày 14/7/1947, Chi đội 10 đã tập trung lực lượng 400 người, 300 súng trường, 30 tiểu liên, 8 trung liên, 2 đại liên, 6 phóng lựu đạn và 2 quả bom điện nặng 150 kg, phục kích đoàn xe lửa địch. Theo tin lành báo, có 2 đoàn tàu chở lính Pháp từ chiến trường Nam bộ tăng viện cho chiến trường phía Bắc sẽ chạy qua khu vực Bàu Cá. Chi đội 10 lên phương án tấn công xe lửa địch tại Bàu Cá. Lúc 12 giờ ngày 14/7/1947, khi đoàn tàu thứ nhất của địch lọt vào ổ phục kích, Chi đội 10 cho nổ địa lôi phá hủy đầu tàu buộc đoàn tàu địch dừng lại. Từ nơi phục kích, bộ đội ta dùng lựu đạn, súng tấn công tiêu diệt 200 lính Pháp (trong đó có 2 sĩ quan Pháp). Ta thu 60 súng các loại, 3 máy vô tuyến điện và nhiều lương thực. Đoàn tàu thứ 2 của địch hoảng sợ bỏ chạy về hướng Trảng Bom. Đây là một trận đánh thu nhiều thắng lợi và lực lượng vũ trang ta nhanh chóng rút về căn cứ an toàn.

So với các trận đánh giao thông đường sắt khác như: Trảng Táo, Gia Huynh thì trận đánh Bàu Cá chứng tỏ sự tiến bộ lớn mạnh của lực lượng vũ trang Chi đội 10 Biên Hòa về công tác chỉ huy và tác chiến: tập trung quân lớn, hành quân cơ động, bày bố chiến trường đã đem lại hiệu quả cao, đặc biệt là trong chế tác mìn để đánh giao thông đường Sắt. Trong điều kiện thiếu thốn về vũ khí, Binh công xưởng Chi đội 10 đã chế tạo được mìn thu được từ chiến lợi phẩm dùng để đánh lại địch gây cho địch thiệt hại lớn.

2.1.3. Trận đánh giao thông La Ngà diễn ra vào ngày 01/3/1948

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, trên mảnh đất Biên Hòa cũng đã lập lên nhiều chiến công trong các trận đánh giao thông địch đã đạt được thắng lợi suýt sặc, đã được lưu danh trong sử sách. Trong đó có trận đánh giao thông La Ngà diễn ra ngày 01 tháng 3 năm 1948.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

La Ngà là một dòng sông, một chi lưu của sông Đồng Nai, (nay thuộc huyện Định Quán, tỉnh Đồng Nai). Địa danh mà thực dân Pháp ghi tên vào bản đồ Lagna, cũng là tên một địa danh đã đi vào lịch sử trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược.

Trận đánh giao thông La Ngà (Nguồn Bảo tàng Đồng Nai)

Trận đánh giao thông La Ngà là trận đánh giao thông lớn nhất ở miền Đông Nam bộ trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp do lực lượng vũ trang Chi đội 10 Biên Hòa phối hợp với Liên quân 17 (Khu 7) thực hiện.

Đầu năm 1948, phối hợp chiến trường cả nước, theo chỉ đạo của Trung ương “Không cho giặc cướp của ở miền trung, miền Nam ra đánh miền Bắc” quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai đã tổ chức một loạt trận đánh giao thông đường sắt, đường bộ, tiêu diệt nhiều phương tiện chiến tranh của giặc Pháp và sinh lực. Tiêu biểu như trận đánh của Chi đội 10 Biên Hòa với loạt trận đánh giao thông ở Gia Huynh, Trảng Táo, Bảo Chánh (2 lần), Bàu Cá từ tháng 4 năm 1947 đến 7 năm 1947.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Điểm nổi bật trong loạt trận giao thông đường sắt là sự sáng tạo của Chi đội 10 Biên Hòa (dùng dây kéo đường ray, đầu pháo 105 ly chế tạo mìn nổ kích bằng điện, dùng Bom hồng của địch sản xuất mìn....)

Chi đội 10 Biên Hòa tổ chức đánh giao thông Quốc lộ 14 (Đồng Nai) Ngày 19/12/1947 đây là trận đầu tiên đánh xe tăng Pháp – cơ sở để công binh xưởng chế tạo mìn chống tăng và rút kinh nghiệm cho trận phục kích giao thông La Ngà 1948.

Đây là trận đánh giao thông lớn nhất ở miền Đông Nam Bộ trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp do lực lượng vũ trang Chi Đội 10 Biên Hòa phối hợp với Liên quân 17 do (bộ đội khu 7) thực hiện. Ngày 01/3/1948, sau một thời gian dài chuẩn bị, Chi đội 10 phục kích tấn công đoàn xe quân sự Pháp từ Sài Gòn đi Đà Lạt trên quốc lộ 20. Vào khoảng 15 giờ 12 phút, chiếc thiết giáp dẫn đầu đoàn xe địch lọt vào trận địa phục kích. Quân ta chủ động tập kết quân và bố trí phục kích trên ba mặt trận A,B,C nhằm khóa đuôi, chặn viện và đánh thẳng vào đoàn xe quân địch. Quân ta tấn công. Ba trái địa lôi và viên đạn chống tăng gần như nổ cùng một lúc tạo nên một cột lửa khói bao trùm mục tiêu. Chiếc thiết giáp thiết giáp bị đẩy hất lên nằm chắn ngang đường rồi bốc cháy. Tên chỉ huy đoàn xe cùng bộ phận thông tin chết tại chỗ.

Trận đánh phục kích giao thông La Ngà giành thắng lợi lớn về quân sự, tiêu diệt phương tiện, sinh lực địch 150 lính, 25 sỹ quan, (*trong đó có đại tá De Saringé, đại tá Paruist*), đại tá Talles chỉ huy trưởng khu vực Đồng Nai thượng tự sát; tiêu diệt, phá hủy 59/70 xe quân sự Pháp.

Đây là một chiến thắng quân sự lớn nhất từ đầu cuộc kháng chiến lúc bấy giờ của lực lượng vũ trang Biên Hòa. Trận đánh giao thông La Ngà đánh dấu bước tiến vượt bậc về khả năng phối hợp, tổ chức, trình độ chiến thuật, kỹ thuật của lực lượng vũ trang tỉnh Biên Hòa. Các đơn vị tham gia trận đánh được vinh dự nhận Huân chương Quân công hạng II do Bác Hồ trao tặng.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tác giả tham quan mô hình thể hiện trận đánh giao thông La Ngà tại Bảo tàng tỉnh Đồng Nai

2.1.4. Trận đánh Tháp canh Delatour cầu Bà Kiên, năm 1948

Giữa năm 1947, Pháp đưa tướng Delatour từ MaRốc (Bắc Phi) đến thay Nyô làm tư lệnh quân viễn chinh ở Nam bộ. Delatour đưa ra chiến lược “vết dầu loang”. Trong đó chủ bài là chiến thuật “Điểm và đường”. Nội dung của chiến thuật là xây dựng hệ thống tháp canh liên hoàn ngày một dày đặc hơn để kiểm soát, bảo vệ đường giao thông và các vùng, miền khu vực kinh tế, đô thị quan trọng, đồng thời lấn sâu vào chia cắt, khống chế vùng căn cứ và du kích kháng chiến. Tiếp đó từng bước tiến hành bình định.

Tướng Delatour đã chọn miền Đông làm trọng điểm thực thi chiến thuật mới này. Tháp canh (tour de guet – thường gọi là tua) được xây dựng bằng gạch, đá với tường dày từ 0,6 đến 0,8 mét và có độ cao từ 8 đến 10 mét và từ 12 mét (đối với tua lớn). Tháp canh này trở ra xung quanh một số lỗ châu mai và thường cao 3 tầng làm nơi canh gác, trực chiến và ăn ngủ cho khoảng 1 tiểu đội lính được trang bị súng trung liên, phóng lựu, lựu đạn. Đặc biệt là hệ thống đèn soi sáng trong đêm đặt trên chòi cao có thêm quan sát xa. Bên cạnh tháp canh còn có mấy lớp hàng rào kẽm gai gài mìn, hào cắm chông. Chỉ trong một thời gian

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

ngăn, giặc Pháp đã thiết lập được 653 tháp canh ở khắp địa bàn trong điểm miền Đông làm cho việc đi lại, liên lạc của cán bộ, bộ đội hết sức khó khăn.

Ông Trần Công An - người lãnh đạo trận đánh Tháp canh cầu Bà Kiên

Ông Trần Công An được giao nhiệm vụ làm tổ trưởng tổ tác chiến trong Ban tham mưu huyện đội Tân Uyên. Được sự đồng ý và giao nhiệm vụ lập phương án tác chiến. Ông Trần Công An cùng với hai đồng đội du kích là Hồ Văn Lung và Trần Văn Nguyên đi điều nghiên tháp canh ở cầu Bà Kiên và nghiên cứu thực địa để đột nhập bót.

Đến ngày 23/3/1950, lực lượng vũ trang Biên Hòa ra quân đồng loạt đánh 50 tháp canh dọc các quốc lộ 14, 13, tỉnh lộ 16...tháp canh thủng lỗ nhưng không sập. Công binh xưởng tiếp tục nghiên cứu cải tiến mìn FT (phá tường), tăng cường mìn (Bêta). Ngày 19/4/1950, tháp canh Vàm Giá (QL14) bị đánh sập hoàn toàn bằng vũ khí FT và Bêta với kỹ thuật tiếp cận bí mật mục tiêu, đánh bất ngờ...Kỹ thuật đánh tháp canh được phổ biến góp phần làm thất bại chiến thuật

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Delatour của Pháp ở miền Đông. Góp phần hình thành kỹ thuật, bộ đội đặc công.

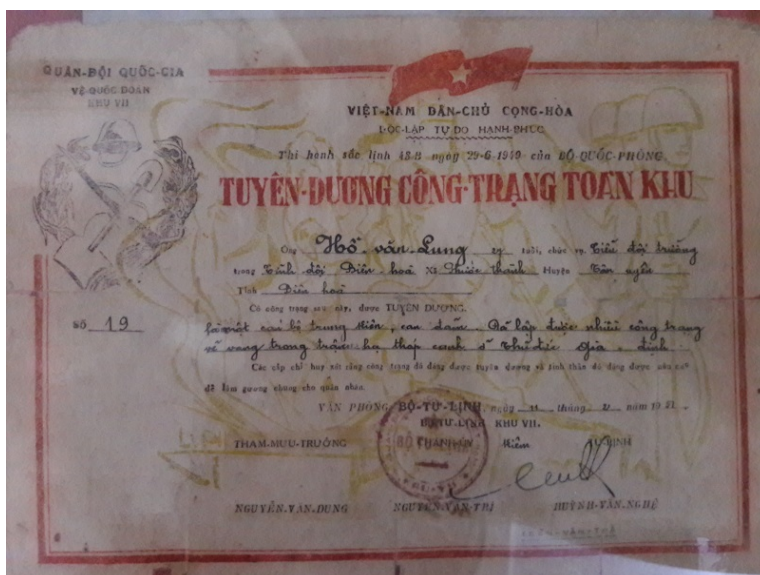
Từ năm 1967 Bác Hồ chỉ đạo Bộ Quốc phòng hình thành Binh Chủng đặc công đặc biệt tinh nhuệ, lấy ngày 19 tháng 3 hàng năm (ngày đánh tháp canh Cầu Bà Kiên) làm ngày truyền thống của Binh Chủng. Đây là một đóng góp tiêu biểu, xuất sắc của phong trào du kích chiến tranh Biên Hòa nói chung và lực lượng vũ trang nói riêng cho phong trào giải phóng dân tộc của đất nước dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Ông Hồ Văn Lung là một cán bộ trung kiên, can đảm lập nhiều công trạng trong trận đánh tháp canh cầu Bà Kiên ngày 19/3/1948

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Bằng tuyên dương công trạng toàn khu cho ông Hồ Văn Lung là một cán bộ trung kiên, can đảm lập nhiều công trạng trong trận đánh tháp canh năm 1948

Trong sách địa chí Đồng Nai có ghi: Từ kinh nghiệm đánh tháp canh ở cầu Bà Kiên - Biên Hòa, kỹ thuật đặc công đã phát triển rộng trong toàn khu miền Đông, góp phần làm thất bại hoàn toàn chiến thuật Delatour của thực dân Pháp... Cách đánh đặc công là cách đánh mới, một kỹ thuật tác chiến độc đáo, sáng tạo của quân dân Biên Hòa, cách đánh đặc công được nhân rộng ra trong cả nước, là tiền đề để đặc công tiếp tục phát triển, hoàn thiện và trở thành binh chủng đặc biệt, tinh nhuệ của quân đội nhân Việt Nam.

2.1.5. Trận đánh Yếu khu quân sự Trắng Bom, năm 1951

Yếu khu Trắng Bom là căn cứ quân sự quan trọng của thực dân Pháp ở Biên Hòa. Căn cứ này án ngự trên quốc lộ I vừa bảo vệ vùng đô thị Biên Hòa, vừa kiểm soát và ngăn chặn các hoạt động của quân cách mạng trên tuyến giao liên chiến lược từ Chiến khu Đ xuống phía Long Thành – Bà Rịa, đồng thời cũng là nơi xuất quân tiên đánh các căn cứ cách mạng ở khu vực Biên Hòa – Long Khanh. Tại đây, quân Pháp bố trí lực lượng quân gồm: đại đội lính Âu Phi, các đồn bót phụ cận, ga xe lửa mỗi nơi một trung đội lính.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tỉnh đội Thủ Biên (Biên Hòa, Thủ Dầu Một sát nhập) tổ chức trận đánh. Lúc 17 giờ ngày 20 tháng 1 năm 1951, tiểu đoàn 303, đại đội Lam Sơn, đội biệt động Thủ Biên được cải trang tấn công. Bộ đội từ trên xe nhanh chóng tiến vào công, tiêu diệt tên lính gác, dùng bộc phá đánh phá các lô cốt và chiếm xe thiết giáp. Cùng lúc đó, tiểu đoàn 303 và đại đội Lam Sơn đánh chiếm các vị trí trong khu trung tâm căn cứ quân sự địch và đồn lính tại khu vực sân banh. Bị tấn công bất ngờ, lính địch không kịp chống trả. Một số bị tiêu diệt ngay tại chỗ, một số bị thương, bỏ chạy.

Lực lượng vũ trang cách mạng làm chủ yếu khu trong vòng một tiếng đồng hồ và sau đó rút về cứ. Kết quả trận đánh, quân cách mạng tiêu diệt 50 tên lính Âu – Phi, bắt sống 50 tên và thu 200 vũ khí các loại, nhiều tấn đạn dược, lương thực thực phẩm, quân trang quân dụng. Đây là trận tập kích táo bạo, bất ngờ của lực lượng vũ trang Thủ Biên, giành thắng lợi lớn và làm cho quân Pháp bị tổn thất nặng nề. Thành công của trận đánh là có sự đóng góp của các cơ sở cách mạng tại địa phương đã tiếp tế lương thực, đào hầm bí mật, nắm tin tức trinh sát.

2.2. Những chiến công của quân dân Biên Hòa - Đồng Nai trong kháng chiến chống Mỹ

Sau chiến thắng Điện Biên Phủ, quân xâm lược Pháp chấm dứt xâm lược Việt Nam. Đất nước ta lại bước vào một giai đoạn mới khi đế quốc Mỹ tiến hành xâm lược. Miền Bắc hòa bình, tiến hành xây dựng xã hội chủ nghĩa, miền Nam tiếp tục cuộc kháng chiến để giải phóng dân tộc, tiến tới thống nhất đất nước. Chặng đường 21 năm kháng chiến, quân đội ta ngày càng trưởng thành, vượt qua gian khổ, hy sinh, tiếp tục làm nên những chiến thắng quan trọng, góp phần cùng cách mạng cả nước đi đến thắng lợi cuối cùng vào mùa xuân 1975. Trong chặn đường đầy gian khổ ấy, quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai đã góp công sức làm nên những chiến công vang dội tiêu biểu như:

- Trận nổi dậy phá nhà lao Tân Hiệp diễn ra năm 1956;

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

- Trận đầu tiên diệt Mỹ tại Nhà Xanh, năm 1959;
- Trận tấn công vào sân bay Biên Hòa, tháng 10 năm 1964;
- Trận đánh vào Tổng kho liên hợp hậu cần Long Bình, năm 1966;
- Tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân, năm 1968
- Chiến dịch Xuân Lộc - đập tan cánh cửa thép của Mỹ ngày 12 ngày đêm (từ ngày 09/4/1975 – 21/4/1975).
- Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất đất nước (30/4/1975)

2.2.1. Cuộc nổi dậy phá nhà Lao Tân Hiệp, ngày 02/12/1956

Nhà lao Tân Hiệp còn có tên là “Trung tâm huấn chính Biên Hòa” do chính quyền Ngô Đình Diệm dựng lên và là một trong 6 nhà lao lớn ở miền Nam lúc bấy giờ có, có diện tích 3600km². Ngày nay di tích trên đường Nguyễn Ái Quốc, phường Tân Tiến, thành phố Biên Hòa.

Nhà lao Tân Hiệp trước kia là bãi tha ma chôn cất những người bạc số tử vì bệnh ở nhà thương Trí Biên Hòa. Sau khi thực dân Pháp xâm lược chúng mở rộng và xây dựng đồn Tân Hiệp thành trại tù binh chiến tranh. Đến năm 1955 Mỹ - Diệm cải tạo mở rộng trại tù binh chiến tranh thành một trong sáu nhà tù lớn nhất ở miền Nam có tên gọi mị dân là trung tâm huấn chính Biên Hòa nhân dân quen gọi là nhà lao Tân Hiệp. Nhằm giam giữ phân loại và cải tạo tư tưởng những người cộng sản. Năm 1976, nhà lao có 7 trại giam gọi tên chữ cái là A, B, C, D, E, G và trại giam phụ nữ. Trong đó các trại E, D, G và trại ngoại là nơi giam các chiến sĩ cách mạng, đảng viên và người yêu nước.

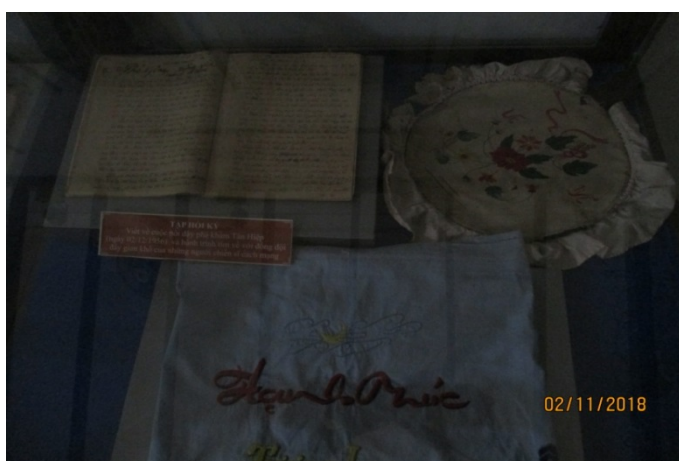
Ngay sau khi hiệp định Giơnevơ (ngày 20/7/1954) vừa được ký kết, đế quốc Mỹ đã dựng lên chính quyền bù nhìn Ngô Đình Diệm, công khai phá hoại hiệp định, khủng bố, tàn sát chính quyền cách mạng một cách tàn khốc nhằm biến miền Nam thành thuộc địa kiểu mới và tiến đồn chống cộng của chúng ở Đông Nam Á. Trên khắp chiến trường miền Nam Mỹ -

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

ngụy đã dựng lên 6 nhà tù lớn để giam cầm, đày ải, truy bức cán bộ đảng viên và đồng bào yêu nước ở miền Nam, hàng ngàn các bộ chiến sỹ bị địch bắt đưa về giam giữ ở các nhà tù khắp miền nam, trong đó có nhà lao Tân Hiệp.

Bên cạnh việc cho xây dựng dãy xà lim để biệt giam tù chính trị, chính quyền Mỹ - Diệm không từ bất cứ thủ đoạn, biện pháp nào để đàn áp, khủng bố những người bị giam cầm nơi đây. Đối với những chiến sỹ cách mạng, đảng viên, kẻ thù thực hiện hàng loạt các biện pháp nhằm “cải tạo tư tưởng” như học các lớp “Tổ cộng”, viết đơn ly khai cộng sản, tra tấn đàn áp đánh đập phạm nhân hay gài cả tay chân vào từng trại giam để phát hiện tổ chức Đảng hình thành trong nhà tù.

Bên cạnh thủ đoạn dụ dỗ mua chuộc tù nhân, lời khai địch dùng những tên cai tù tàn độc để quản lý, sử dụng những hình thức đánh phạt dã man như: “Đi tàu lặn”, “Đi tàu ngầm”, “Đi tàu điện”... Hình thức tra tấn: “đi tàu lặn” đầu tiên địch cột hai chân tù nhân treo lên trần nhà rồi động đầu vô thùng phi đầy nước, tù nhân có vẫy vùng nhưng không thể thoát ra được thùng phi. Khi tù nhân thở xùi bọt bong bóng khi không còn bong bóng nước, chúng liền kéo lên làm hô hấp nhân tạo để khi tỉnh lại thực hiện tiếp chuyến “tàu lặn” thứ hai nếu tù nhân vẫn không chịu khai báo.

Kỷ vật (Khăn thêu, gói thêu) của chiến sỹ cách mạng tự thêu trong thời gian bị địch giam cầm ở Nhà lao Tân Hiệp

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Bằng nhiều hình thức và biện pháp đấu tranh, những chiến sĩ yêu nước đã biến nơi này thành trường học để rèn luyện, thử thách bản lĩnh của người chiến sĩ Cộng sản. Trong nhà tù, đã hình thành tổ chức Đảng để chỉ đạo, lãnh đạo phong trào đấu tranh. Đặc biệt, tổ chức Đảng trong nhà tù đã lên kế hoạch cho một cuộc nổi dậy phá khám để trở về với cách mạng.

Ngày 02/12/1956, tại nhà lao Tân Hiệp đã diễn ra cuộc vượt ngục đã đưa được 462 chiến sĩ, thu được của địch hơn 40 khẩu súng các loại - là nguồn bổ sung nhân lực và vũ khí cho phong trào cách mạng miền Nam ở miền Đông Nam bộ sau đó. Sự kiện phá nhà lao Tân Hiệp là một tiếng vang lớn lúc bấy giờ, trong tình hình cách mạng miền Nam bị địch đàn áp, khủng bố nặng nề.

*Di tích Nhà Lao Tân Hiệp ngày nay tọa lạc trên con đường mang tên
Nguyễn Ái Quốc, phường Tân Tiến, thành phố Biên Hòa*

2.2.2. Trận đầu diệt Mỹ tại nhà Xanh, năm 1959

Vào ngày 7/7/1959, tại Biên Hòa đã diễn ra một trận đánh táo bạo bất ngờ của quân dân cách mạng Biên Hòa vào đoàn cố vấn Quân sự Mỹ tại Nhà Xanh (ngày nay di tích trong khuôn viên Trường Cao đẳng Nghề Đồng Nai. Di tích

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Nhà Xanh đã được Bộ Văn hóa thông tin xếp hạng Di tích lịch sử cách mạng cấp Quốc gia năm 1986).

Trận đầu diệt Mỹ là trận đánh vào phái đoàn cố vấn quân sự Mỹ MAAG (Mission Army American Group) tại Biên Hòa. Tháng 7 năm 1956 Mỹ Diệm khủng bố phong trào Cách mạng miền Nam rất ác liệt. Đặc biệt tháng 5/1959 Ngô Đình Diệm ban hành luật 10/1959 khủng bố trắng phong trào cách mạng. Cả miền Nam rên xiết dưới ách kiểm kẹp của Mỹ Diệm. Trước tình hình đó liên tỉnh Ủy miền Đông quyết định tổ chức trận tập kích vào bọn cố vấn Mỹ, mục tiêu được chọn tấn công là Nhà Xanh thuộc địa phận phường Thống Nhất. Thực hiện trận đánh là phân đội đặc công C250 do đồng chí Nguyễn Văn Hoa chỉ huy cùng 05 đồng chí nữa là Huệ, Phú, Bé, Sắc, Hưng. Địa điểm ém quân tại Gò Me cách khu cư xá hơn 200 mét, Ngày 7/7/1959 đực là ngày tấn công và cũng chính là ngày chính quyền Diệm tổ chức kỷ niệm 5 năm chấp chính.

Di tích Nhà Xanh ngày nay nằm trong khuôn viên trường Cao đẳng nghề thuộc phường Thống Nhất, thành phố Biên Hòa

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Mô hình trận đầu diệt Mỹ tại Nhà Xanh trưng bày tại Bảo tàng Đồng Nai

Vào lúc 19 giờ ngày 7/7/1959, phân đội C250 hóa trang lính đi tuần từ Gò Me tiến về khu cư xá. Sau khi diệt tên gác cổng, phân đội C250 chia làm 3 mũi tấn công (mỗi mũi 02 người), mũi thứ nhất ém quân sau cánh cửa sổ tầng trệt chĩa súng bắn vào; mũi thứ hai núp sau cửa sổ chân cầu thang dùng súng máy tấn công; mũi thứ ba gồm đô Huê, Sắc dùng mìn điện đưa vào bên trong phòng giữa lúc bọn Mỹ đang xem phim, 06 cố vấn Mỹ đang say sưa theo dõi bộ phim “*cái áo rách*”. Cuốn phim thứ nhất vừa hết, đèn bật sáng, chiến sĩ Nguyễn Văn Huê và Sắc chưa kịp đặt mìn thì tên bồi bếp xuất hiện. Đồng chí Nguyễn Văn Hoa cho lệnh nổ súng vào bọn cố vấn, đồng chí Nguyễn Văn Huê chấp nhận hy sinh ôm quả mìn lao vào trong hô to: “Chấm điện” để đồng chí Sắc chấm điện cho nổ.

Trận đánh diễn ra chớp nhoáng trong vòng chưa tới 15 phút, kết quả diệt được hai cố vấn Mỹ là thiếu tá Mỹ Bael Buis và trung sĩ Chester overmad chết tại chỗ và đại úy Howard B.boston bị thương. Trận đánh vào Nhà Xanh đã gây tiếng vang lớn trong và ngoài nước, báo chí Sài Gòn và phương tây đưa tin “*Cố vấn Mỹ Buis và Ovmand là hai người lính Mỹ đầu tiên chết trận trong kỷ nguyên Việt Nam*”.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Đây là trận tấn công đầu tiên của quân dân cách mạng Việt Nam vào quân đội Mỹ khi chúng can dự vào tình hình Việt Nam. Trận đánh gây tiếng vang lớn trong dư luận trong và ngoài nước. Chính quyền Mỹ - Diệm đã tung lực lượng cảnh sát, mật vụ truy tìm nhưng vẫn không tìm được gì. Nhà Xanh là nơi ghi dấu ấn đậm nét sự can dự của Mỹ vào miền Nam Việt Nam, đồng thời nơi đây còn thể hiện tinh thần ý chí cách mạng của quân dân Biên Hòa - Đồng Nai trong cuộc kháng chiến chống kẻ thù xâm lược. Đồng chí Nguyễn Văn Huệ hy sinh anh dũng trong trận đánh đã được Nhà nước ta truy tặng danh hiệu Anh hùng lực vũ trang nhân dân.

2.2.3. Trận tấn công vào sân bay Biên Hòa, tháng 10 năm 1964

Sân bay Biên Hòa là sân bay quân sự của chính quyền Sài Gòn. Diện tích sân bay rộng khoảng 49 km² với 2 đường băng dài 3.600m, 1000m. Hệ thống phòng thủ sân bay nhiều tầng lớp rào, canh gác cẩn mật và có hệ thống radar, chỉ huy liên lạc hiện đại, cách Sài Gòn 30km thường xuyên có từ 170 đến 190 máy bay cùng đậu và Sân bay được bố trí phòng ngự rất nghiêm. Đây là căn cứ xuất phát của các loại máy bay Mỹ đi đánh phá các lực lượng cách mạng ở miền Đông Nam Bộ.

Chiều 31/10/1964, từ Chiến khu Đ các đơn vị bộ đội ta xuất phát hành quân về Biên Hòa. Được các đội trinh sát biệt động thị xã Biên Hòa, bộ đội du kích huyện Vĩnh Cửu và cơ sở mật phục vụ, hướng dẫn, các đơn vị pháo cối của ta đã bí mật hành quân đến vị trí tập kết, bố trí 128 trận địa tại Hóc Bà Thúc (Tân Phong) cách sân bay Biên Hòa 1 km về phía đông bắc. Lúc 23 giờ 30 đêm 31 tháng 10 năm 1964 pháo cối ta bắt đầu cấp tập bắn và sân bay. Từng cụm lửa bốc cháy sáng rực cả một góc trời. Cả thị xã Biên Hòa và các vùng phụ cận rung lên vì những tiếng nổ long trời lở đất. Chỉ trong vòng 15 phút, 130 quả đạn cối rơi gọn và chính xác xuống các mục tiêu, phá hủy 59 máy bay, trong đó có 21 máy bay B57, loại máy bay tối tân của Mỹ lúc bấy giờ mới đổ bộ từ Philippin

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

sang, chuẩn bị gây tội ác ở miền Bắc, 11 máy bay AD6, một máy bay do thám U2, diệt và làm bị thương 293 tên địch, tiêu hủy và làm nổ tung hai kho bom đạn lớn, một kho xăng, một đài quan sát và 18 trại lính. Địch không kịp phản kích, lực lượng ta rút về căn cứ an toàn.

Sa bàn phục dựng trận đánh sân bay Biên Hòa trưng bày tại Bảo tàng Đồng Nai

Đây là một trận đánh táo bạo bất ngờ. Lần đầu tiên pháo binh Miền đã tận dụng yếu tố bí mật, kết hợp với lực lượng địa phương và phong trào cách mạng của quần chúng nhân dân luồn sâu vào lòng địch, dùng một lực lượng nhỏ đánh một mục tiêu lớn và quan trọng, đồng thời khắc phục có hiệu quả những hạn chế, nhược điểm của vũ khí đạn dược, cơ động nhanh chóng, bám sát mục tiêu, bắn tập trung đạt hiệu suất cao, mở đầu cho những trận pháo kích, tập kích vào các vị trí mục tiêu chiến lược quan trọng của Mỹ, ngay sau này. Chiến thắng sân bay Biên Hòa làm nức lòng quân dân cả nước và bạn bè khắp năm châu. Lực lượng pháo binh Miền được tặng thưởng Huân chương Quân công hạng nhất, loại huân chương cao nhất lần đầu tiên được tặng thưởng ở miền Nam trong

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước. Bác Hồ kính yêu đã viết thơ ca ngợi chiến thắng sân bay Biên Hòa:

“Uy danh lừng lẫy khắp năm châu

Đạn cối tuôn cho Mỹ bể đầu

Thành đồng chiến thắng lay lâu trắng.

Điện Biên, Mỹ chẳng phải chờ lâu”

Cụm tượng đài chiến thắng sân bay Biên Hòa

Chiến công to lớn này có phần đóng góp không nhỏ của Đảng bộ, quân và dân Biên Hòa, trực tiếp là lực lượng vũ trang huyện Vĩnh Cửu và thị xã Biên Hòa. Những thắng lợi to lớn dồn dập của quân và dân ta khắp nơi đặc biệt là chiến thắng sân bay Biên Hòa đã cổ vũ mạnh mẽ cho phong trào đấu tranh cách mạng của quân và dân trong toàn tỉnh. Chiến thắng sân bay Biên Hòa có ý nghĩa quan trọng, góp phần đánh bại chiến lược “chiến tranh đặc biệt” của đế quốc Mỹ.

2.2.4. Trận đánh vào Tổng kho liên hợp hậu cần Long Bình, Thành Tuy Hạ năm 1966

Năm 1965 quân viễn chinh Mỹ và đồng minh của chúng trực tiếp đổ quân xâm lược miền Nam. Nhiều căn cứ, quân sự kho tàng được mỹ xây dựng ở Biên Hòa, trong đó là tổng kho Long Bình với 02 khu quan trọng là khu kho đồi 50 và 53. Kho liên hợp hậu cần Long Bình rộng 24 km², cách thành phố Biên Hòa khoảng 7 km² và Sài Gòn 30 km². Bao quanh khu kho Long Bình có từ 7 đến 9 lớp rào kẽm gai các loại, có gài mìn, lựu đạn, bên trong có nhiều đường để cơ giới tuần tra .

Để hỗ trợ cho phong trào đấu tranh của công nhân Biên Hòa, Tỉnh đội U1 quyết định tổ chức tấn công vào Kho liên hợp hậu cần Long Bình. Đêm Kho liên hợp hậu cần Long Bình ngày 22/6/1966, 6 chiến sĩ đặc công gồm: Nguyễn Tấn vàng, Nguyễn Văn Thái, Bùi Văn Hòa, Trịnh Văn toàn, Phạm Văn Rô tiến vào mục tiêu, theo kế hoạch, từ 1 đến 2 kho đặt một quả mìn hẹn giờ, khi các chiến sĩ đã đặt mìn hẹn giờ xong và rút khỏi mục tiêu, khu kho đồi 53 nổ tung, tiếng nổ làm chấn động cả Biên Hòa và Sài Gòn, tiếng nổ liên tục cho đến ngày hôm sau; 40.000 quả đạn đại bác ở khu kho đồi 53 bị phá hủy. Bộ Tư Lệnh Miền ra quyết định tặng thưởng Huân chương Quân công Hạng III cho Đại đội 2 đặc công U1.

Những chiến thắng lớn ở sân bay Biên Hòa, Tổng kho Long Bình, Thành Tuy Hạ, kho xăng Nhà Bè mãi mãi ghi truyền trong sử sách, nhằm giáo dục truyền thống cách mạng cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Quân ta tấn công vào tổng kho liên hợp hậu cần Long Bình năm 1966

(Nguồn Bảo tàng Đồng Nai)

2.2.5. Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968

Hiện vật của liệt sĩ hy sinh trong trận Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968 được trưng bày trang trọng tại Bảo tàng tỉnh

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Vũ khí của quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai từng sử dụng trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước

Thị xã Biên Hòa một trong những điểm chiến trường miền Đông, các mục tiêu tiến công quan trọng là sân bay Biên Hòa, Tổng kho Long Bình, Bộ tư lệnh II dã chiến Mỹ, quân đoàn III Ngụy, Nha cảnh sát miền Đông.

Cuộc tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 của quân và dân ở Biên Hòa Đồng Nai nói riêng đã cùng với quân dân toàn miền Nam giáng một đòn nặng nề vào kẻ thù, đè bẹp ý chí xâm lược của đế quốc Mỹ, buộc chúng phải xuống thang chiến tranh.

2.2.6. Chiến dịch Xuân Lộc - Đập tan cánh cửa thép của Mỹ Ngụy (diễn ra từ 09/4/1975 - 21/4/1975).

Những tháng đầu năm 1975, trước tình hình miền Nam trên đà nguy cấp do sức tấn công của quân giải phóng, ngày 28 tháng 3, tướng Uây-oen (Tham mưu trưởng lục quân Mỹ) cùng phái đoàn quân sự Nhà Trắng vội vã đến Sài Gòn để bàn việc cứu nguy cho việc chống giữ. Dịch quyết định chọn Xuân Lộc - Long Khánh làm “tuyến phòng thủ thép” để giữ Sài Gòn.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, Xuân Lộc - Long Khánh luôn là một trong những trọng điểm “bình định” của Mỹ Ngụy ở miền Đông nam Bộ, Long Khánh có vị trí khá quan trọng cả về quân sự, chính trị và kinh tế. Có đường quốc lộ đi qua trung tâm huyện, đây là con đường huyết mạch nối liền từ Nam ra Bắc. Có quốc lộ 20 nối quốc lộ 1 tại ngã ba Dầu Giây đi lên Tây Nguyên. Có liên tỉnh lộ 2 từ ngã ba Tân Phong - Long Khánh nối liền với thị xã Bà Rịa đi thành phố Vũng Tàu. Tuyến xe lửa xuyên Việt Bắc – Nam cũng đi qua huyện Long Khánh.

Sau chiến dịch giải phóng tỉnh Phước Long (06/01/1975) Trung ương Đảng quyết định mở chiến dịch giải phóng miền Nam, mở đầu là chiến dịch Buôn Ma Thuột. Mất Tây Nguyên, duyên hải miền Trung, nguy cơ thất bại của địch là không tránh khỏi địch liên tục di tản, sau đó tập trung lực lượng về cố thủ, lập phòng tuyến thép từ Phan Rang tới Xuân Lộc để bảo vệ cơ quan đầu não của chúng ở Sài Gòn. Chính vì thế trong kháng chiến chống Mỹ, ngụy quyền Sài Gòn đã lập tỉnh Long Khánh và chọn thị xã Long Khánh làm tỉnh lỵ xây dựng Long Khánh thành trung tâm quân sự, nơi đóng quân của nhiều căn cứ quân sự và cơ quan đầu não của Mỹ - ngụy. Vào cuối cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc, thị xã Long Khánh trở thành chiến trường vô cùng ác liệt nên địch xây dựng tuyến phòng thủ vững chắc với lực lượng mạnh nhất của Quân đoàn 3 nhằm bịt kín cửa ngõ vào sát Sài Gòn. Ta tập trung quân đoàn 4 cùng các lực lượng địa phương mở chiến dịch Xuân Lộc, quyết phá vỡ tuyến phòng thủ cuối cùng của địch.

Quán triệt tư tưởng chỉ đạo “Thần tốc, táo bạo, bất ngờ, chắc thắng” của Bộ Chính trị và Quân ủy Trung ương, Bộ Tư lệnh Miền đã quyết định mở chiến dịch Xuân Lộc. Tham gia chiến dịch Xuân Lộc gồm có các đồng chí trong Bộ Tư lệnh Quân đoàn 4, Tư lệnh và Chính ủy Quân khu 7.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Đúng 5 giờ 40 phút ngày 9/4/1975 chiến dịch Xuân Lộc bắt đầu, sau các đợt pháo bắn tập trung vào các mục tiêu trong thị xã, chỉ sau 1 giờ quân cách mạng đã chiếm lĩnh được ty cảnh sát, dinh tỉnh trưởng, khu cố vấn Mỹ, trụ sở tình báo CIA ở nội ô Thị xã Long Khánh và đạt nhiều thắng lợi.

Ngày 12/4/1975 lữ đoàn dù số 1 con át chủ bài của Ngụy được tung vào Xuân Lộc, cũng trong ngày 12/4/1975, hàng trăm lần chiếc máy bay trực thăng đổ lữ đoàn 2 dù xuống nam Tân Phong, con chủ bài của ngụy quyền Sài Gòn đã được ném vào Long Khánh. Chúng ta mở rộng giải phóng các vùng phụ cận: Chi khu Kiệm Tân, Suối Tre, An Lộc, Cẩm Mỹ...

Ngày 18/4/1975 chuẩn tướng Lê Minh Đảo, tư lệnh sư đoàn 18 ra lệnh “Tùy nghi di tản”. Lúc 8 giờ ngày 21/4/1975, địch tháo chạy và tan rã hoàn toàn sụp đổ, tổng hống Nguyễn Văn Thiệu phải tuyên bố từ chức, tìm đường trốn chạy ra nước ngoài. Cũng trong thời điểm này, bên kia bờ đại dương tổng thống Mỹ cũng công khai thừa nhận “*Cuộc chiến tranh ở Việt Nam đã kết thúc*”.

Quân đội Mỹ chi viện cho mặt trận Xuân Lộc, năm 1975

(Nguồn Bảo tàng Đồng Nai)

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Ngày 19 tháng 4, tuyến phòng thủ của địch ở Phan Rang bị phá vỡ, toàn bộ chỉ huy nhẹ của quân đoàn 3 bị bắt sống. Tinh thần chiến đấu của địch ở Xuân Lộc càng thêm hoảng loạn. Đêm 20 rạng sáng 21 tháng 4 năm 1975, trước tình thế không thể cứu vãn, toàn bộ sư đoàn 18 nguy và tiểu khu Long Khánh rút chạy tán loạn về hướng liên tỉnh lộ số 2 với trên 200 xe cơ giới các loại. Một số theo đường số 10 tạt qua Bình Sơn về lộ 15.

Ngày 21/4/1975, khi phòng tuyến Xuân Lộc hoàn toàn sụp đổ, tổng thống Nguyễn Văn Thiệu đã phải tuyên bố từ chức, tìm đường trốn chạy ra nước ngoài. Cũng trong thời điểm lịch sử này, bên kia bờ đại dương tổng thống Mỹ cũng công khai thừa nhận: “Cuộc chiến tranh tại Việt Nam đã kết thúc với Mỹ”.

Chiến dịch Xuân Lộc toàn thắng khẳng định sự sáng suốt lựa chọn điểm trong yếu của địch, chỉ đạo mở chiến dịch tấn công có ý nghĩa toàn cuộc của Trung ương Đảng, Trung ương cục miền Nam, Bộ Tổng tham mưu, Bộ tư lệnh Miền, giúp Trung ương Đảng, Bộ chính trị hạ quyết tâm mở chiến dịch mang tên Bác Hồ “Chiến dịch Hồ Chí Minh” giải phóng hoàn toàn miền Nam.

2.2.7. Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử 1975, giải phóng hoàn toàn miền Nam và tỉnh Đồng Nai

Sau sự thất bại ở Xuân Lộc, ngày 23 tháng 4 tổng thống Mỹ tuyên bố: “cuộc chiến tranh ở Việt Nam đã chấm dứt đối với người Mỹ...” Nguyễn Văn Thiệu vội vã công bố từ chức tổng thống chuyển sang Mỹ. Trần Văn Hương lên thay, sau đó, ngày 28/4/1975, Dương Văn Minh thay Hương làm tổng thống Việt Nam Cộng hòa.

Địch vá víu 5 sư đoàn chủ lực tan rã từ miền Trung và Xuân Lộc về chốt giữ vòng cung: Biên Hòa – Long Bình – Tây Ninh – Long An.

Ở Biên Hòa, sư đoàn 18 sau khi tháo chạy khỏi Xuân Lộc, nhưng cũng cố lại thành 3 chiến đoàn án ngữ quốc lộ 1. Tàn quân bảo an Xuân Lộc chạy về kết

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

hợp với bảo an thị xã Biên Hòa thành 2 liên đoàn 933 và 318, cùng với lữ đoàn 468 thủy quân lục chiến án ngữ quốc lộ 15. Lữ đoàn 3 kỵ binh và lữ đoàn 258 thủy quân lục chiến chốt giữ khu vực Biên Hòa – Long Bình. Hai lữ đoàn dù đảm nhiệm giữ các cầu: Đồng Nai, Rạch Chiếc, cầu Gành, cầu Hóa An... và tuyến ngoại vi Sài Gòn.

Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam quyết định chiến dịch giải phóng Sài Gòn – Gia Định mang tên là: Chiến dịch Hồ Chí Minh.

Lực lượng quân chủ lực ta tham gia chiến dịch Hồ Chí Minh tương đương 5 quân đoàn và tiến vào Sài Gòn từ 4 hướng:

Hướng bắc từ Bình Dương (theo quốc lộ 13) do quân đoàn 1 đảm nhiệm. Hướng đông – đông bắc từ Biên Hòa theo quốc lộ 1 và 15 do quân đoàn 4 và quân đoàn 2 đảm nhiệm. Hướng tây bắc từ Tây Ninh do quân đoàn 3 đảm nhiệm. Hướng tây nam – Long An do quân đoàn 232 đảm nhiệm.

Để chuẩn bị cho chiến dịch cuối cùng quét sạch quân thù, từ ngày 9 – 4, đồng chí Phan Văn Trang, Bí thư Thành ủy Biên Hòa vào nội thành triển khai kế hoạch chuẩn bị phát động quần chúng nổi dậy, thành lập 10 Ủy ban khởi nghĩa trong nội ngoại thành phố. Ngày 16 tháng 4, Thành ủy Biên Hòa ra nghị quyết về “Tổng công kích và nổi dậy ở thị xã Biên Hòa”.

Chiến dịch Hồ Chí Minh trên địa bàn Biên Hòa hình thành hai mũi tiến công của 2 quân đoàn chủ lực. Quân đoàn 4 tiến vào Sài Gòn – Gia Định theo quốc lộ 1 và xa lộ Biên Hòa. Quân đoàn 2 sau khi đập tan tuyến phòng thủ ở Phan Rang vào đến Xuân Lộc, tiến công vào Sài Gòn – Gia Định theo hai mũi là quốc lộ 15 và bến phà Cát Lái. Sư đoàn 2 đặc công (mới được thành lập) có nhiệm vụ đánh chiếm các cầu Đồng Nai trên xa lộ, cầu Rạch Chiếc, cầu Gành, cầu Rạch Cát và quốc lộ 1 đảm bảo cho đại quân ta tiến về Sài Gòn được thuận lợi.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Ngày 26 tháng 4 năm 1975 chiến dịch lịch sử mang tên chủ tịch Hồ Chí Minh bắt đầu.

Tại Biên Hòa trận địa pháo tầm xa 130 ly ở Hiếu Liêm (chiến khu Đ) nã đạn dồn dập vào các căn cứ sân bay Biên Hòa, các sư đoàn bộ binh đồng loạt tấn công. Sư đoàn 6 tiến công yếu khu Trảng Bom. Sư đoàn 7 tiến công các căn cứ địch dọc lộ 1 đến Hồ Nai. Lực lượng vũ trang huyện Thống Nhất và nhân dân nổi dậy giải phóng toàn huyện vào ngày 27 – 4 – 1975.

Ngay từ 17 giờ ngày 26 tháng 4 đạn pháo 130 ly của ta trum lên căn cứ Nước Trong (Long Thành). Pháo vừa ngưng, bộ binh xe tăng ta từ nhiều hướng tiến công mãnh liệt. Sư đoàn 304 Quân đoàn 2 đánh chiếm căn cứ Nước Trong. Sư đoàn 325 Quân đoàn 2 tiến vào chi khu Long Thành. Lực lượng vũ trang địa phương tiểu đoàn 240 Biên Hòa phối hợp với quân chủ lực đánh phân khu Phước Thiện.

Quân giải phóng tiến đánh Chi khu Định Quán năm 1975

(Nguồn Bảo tàng Đồng Nai)

Đêm 26 rạng 27 tháng 4 tiểu đoàn thuộc trung đoàn đặc công 116 đánh chiếm khu trung tâm tổng kho Long Bình, cụm bố phòng Bến Gỗ, tiến chiếm và

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

chốt giữ cầu Đồng Nai. Đêm 27 rạng 28 tiểu đoàn 174 và tiểu đoàn 23 đánh chiếm cầu Hóa An (cầu Mới), cầu Gành, cầu Rạch Cát...

Ngày 27 tháng 4 sư đoàn 6 và sư đoàn 7 Quân đoàn 4 quét sạch địch ở ngã ba Dầu Giây, trận địa pháo Sông Thao, tiến lên tiêu diệt địch và làm chủ chi khu Trảng Bom, Bàu Cá; sư đoàn 325 Quân đoàn 2 làm chủ chi khu Long Thành.

Ngày 27 tháng 4 sân bay quân sự Biên Hòa hoàn toàn bị tê liệt. Ngày 28 tháng 4 hướng Biên Hòa sư đoàn 6, sư đoàn 7 đánh các cụm quân địch dọc theo quốc lộ 1 từ Suối Địa, Trà Cổ và truy kích địch về căn cứ ở Hố Nai. Tám giờ 30 phút trung tướng Nguyễn Văn Toàn tư lệnh quân đoàn 3 đến Long Bình giao nhiệm vụ “tử thủ” cho tướng Lê Minh Đảo tư lệnh sư đoàn 18 rời lên máy bay chuồn thẳng. Các tướng tá trong Bộ tư lệnh quân đoàn 3 cũng cuốn gói chuồn về Sài Gòn. Sở chỉ huy quân đoàn 3 chỉ còn viên thiếu tá quản trị hành chánh quân đoàn tiếp tục “tử thủ”.

Hai giờ sáng ngày 26 tháng 4 tiểu đoàn 9 trung đoàn đặc công 113 tập kích căn cứ thiết đoàn 15 tại Hóc Bà Thúc bắt sống tên chỉ huy. Sư đoàn 6 phát triển ra ga Long Lạc. Sư đoàn 6 cùng sư đoàn 7 tiến quân về Hố Nai trước sự chống cự điên cuồng của địch.

Tại khu kỹ nghệ Biên Hòa, Ủy ban khởi nghĩa của Thành ủy Biên Hòa phát lệnh đánh địch. Lập tức cơ sở mật trong 17 nhà máy lãnh đạo tự vệ và công nhân nổi dậy. Trên 200 công nhân và nông dân khu vực Bình Đa, Tam Hiệp cùng nổi dậy hỗ trợ cơ sở mật ở khu kỹ nghệ. Cờ giải phóng được kéo lên trung tâm Sonadedi và các nhà máy. Cơ sở nội tuyến của Thành ủy Biên Hòa lái 2 chiếc xe thiết giáp M113 của địch đầy áp súng đạn, dẫn đầu đoàn người tiếp tục truy kích tàn quân địch trong khu kỹ nghệ, bắt sống tên Lãnh cảnh sát trưởng khu kỹ nghệ, thu toàn bộ hồ sơ. Đến chiều 29 tháng 4, hầu hết các nhà máy Khu kỹ nghệ Biên Hòa và một số ấp lân cận hoàn toàn giải phóng.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Sau hơn một ngày liên tục tiến công, đến 11 giờ ngày 29/4 sư đoàn 304 làm chủ căn cứ ngã ba Thái Lan, quét sạch địch từ căn cứ Nước Trong đến tổng kho Long Bình, phát triển về xa lộ Biên Hòa. Sư đoàn 325 đã làm chủ chi khu Nhơn Trạch và tiếp tục tiến công Thành Tuy Hạ, chiếm được đồi Bình Phú, đặt trận địa pháo 130 ly. Đêm 29/4 tại đồi Bình Phú pháo binh ta nã đạn dồn dập vào sân bay Tân Sơn Nhất. Đến chiều 29/4 toàn bộ địch ở Long Thành – Nhơn Trạch bị quét sạch, sư đoàn 325 tập kết ở bến phà Cát Lái, nơi đây Huyện ủy Nhơn Trạch đã chuẩn bị trên 100 ghe thuyền sẵn sàng đưa lực lượng quân đoàn 2 tiến vào Sài Gòn.

Sáng 30 tháng 4 từ Long Thành, Nhơn Trạch - lữ đoàn tăng 203 đến cầu Đồng Nai. Trung đoàn đặc công 116 sau 3 ngày đêm đánh chiếm giữ cầu đã lên xe tăng dẫn đường cho lữ đoàn 203 hành quân vào đánh chiếm dinh Độc Lập. Sư đoàn 325 (quân đoàn 2) dùng xuống, ghe máy, ghe chèo tay... ào ạt vượt sông - tại bến phà Cát Lái cùng tiến vào Sài Gòn.

Lúc 15 giờ ngày 29/4/1975, tù nhân trong nhà tù Tân Hiệp nổi dậy phá khám ra quốc lộ 1 về hướng Trảng Bom. Đến tối ngày 29 tháng 4 đoàn đến Bộ chỉ huy tiền phương Mặt trận Biên Hòa, được đưa về chỉ huy sở sư đoàn 6 tại nhà thờ Bắc Hòa (Hố Nai). Pháo địch vẫn còn bắn xối xả dọc quốc lộ 1. Bộ phận tiếp nhận đưa tù nhân về hướng Gia Kiệm. Lực lượng ta tiếp tục tiến công. Đến 6 giờ sáng ngày 30/4/1975, Bộ Tư lệnh sư đoàn 6 đến ngã ba Kẽ Sắt, cùng lúc đài phát thanh Sài Gòn thông tin tổng thống ngụy Dương Văn Minh đầu hàng. Quân đoàn 4 nhanh chóng triển khai lực lượng tiến về Sài Gòn. Sư đoàn 6 tiếp quản sân bay Biên Hòa, tổng kho Long Bình.

Đúng 6 giờ sáng 30/4/1975, đảng viên mật Trương Thị Sáu (chi bộ Đảng chợ Biên Hòa) được anh Muộn, cơ sở nội tuyến bảo vệ đã hạ cờ ba que thượng cờ Tổ quốc ở Tòa hành chính tỉnh Biên Hòa.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

10 giờ 30 phút sáng 30/4/1975, Ủy ban Quân quản thành phố Biên Hòa, trung đoàn 5 tiến vào tiếp quản Tòa hành chính Biên Hòa trong tiếng reo hò, hoan hô của hàng ngàn quần chúng trong thành phố Biên Hòa.

Lịch sử đã lập lại một cách kỳ diệu. Ba mươi năm trước (26 – 8 – 1945), nhân dân Biên Hòa đã chiếm Tòa bố giành chính quyền trong cách mạng tháng Tám. Ba mươi năm sau, một lần nữa quân dân Biên Hòa cầm cờ ở Tòa hành chính, hoàn thành nhiệm vụ giải phóng quê hương, cùng cả nước bước vào kỷ nguyên độc lập thống nhất đất nước và đi lên xây dựng chủ nghĩa xã hội.

1.3. Cảm nhận của bản thân về truyền thống đấu tranh cách mạng của nhân dân Biên Hòa – Đồng Nai

Em được sinh ra và lớn lên trong một đất nước hòa bình, thế hệ trẻ chúng em không phải chịu đựng sự đau thương, mất mát, không phải ngày đêm lo lắng về họa xâm lược của đế quốc, không phải khổ ải chịu sự đàn áp của thực dân Pháp như thế hệ cha ông đi trước. Vì thế, em luôn trân trọng những hy sinh, mất mát mà lớp cha ông đã phải trải qua vì độc lập tự do của đất nước... Ngày nay, em hiểu rằng hạnh phúc ngày hôm nay được tiếp nối bằng truyền thống đoàn kết, anh hùng, bất khuất của dân tộc, bằng bao xương máu của các anh hùng liệt sĩ đã hy sinh quên thân mình để bảo vệ, giữ chắc từng tấc đất biên cương của Tổ quốc, các anh hùng đã làm lên những chiến công lừng lẫy, chiến thắng thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược đem lại hoà bình, độc lập, tự do cho đất nước ta. Và tinh thần đoàn kết, lòng yêu nước của quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai, đã cùng nhau quyết tâm vượt gian khổ chống kẻ thù xâm lược.

Để tìm hiểu rõ về lịch sử cách mạng, những chiến công tiêu biểu của vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, em đã đến tham quan các di tích lịch sử cách mạng như: Di tích Nhà lao Tân Hiệp – nơi diễn ra cuộc vượt ngục đưa được 462 chiến sĩ về với Đảng với nhân dân để tiếp tục chiến đấu chống đế quốc Mỹ, di tích Nhà

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Xanh nơi diễn ra trận diệt Mỹ đầu tiên năm 1959, đến viếng tượng đài Chiến thắng sân bay Biên Hòa và tham quan các nội dung trưng bày ở Bảo tàng tỉnh... Trong các nội dung trưng bày tại các di tích, bảo tàng em đặc biệt ấn tượng tử trưng bày hiện vật của các anh hùng liệt sĩ như: Võng, ca, bình nước, đèn pin, dép râu, nhật ký chiến trường là kỷ vật cuối cùng hơn 300 anh hùng liệt sĩ hy sinh trong trận tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 đang trưng bày trang trọng tại Bảo tàng Đồng Nai. Hiện vật được khai quật trong hố chôn tập thể được khai quật ở phường Tam Hòa, thành phố Biên Hòa. Nhìn những kỷ vật đó em nghĩ rằng không phải chỉ riêng em thấy xúc động mà ai ai cũng rơi nước mắt trước những hiện vật bị móp méo vì khói lửa bom đạn của chiến tranh. Các anh hùng liệt sĩ đó đã không tiếc máu xương, tính mạng, tuổi trẻ bỏ thân vì đất nước, vì nền độc lập của dân tộc. Em xin được gửi tấm lòng tri ân, lòng kính phục đến các anh hùng liệt sĩ.

Kỷ vật các anh hùng liệt sĩ hy sinh trong trận tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 đang trưng bày trang trọng tại Bảo tàng Đồng Nai

Qua hội thi là dịp để em hiểu biết hơn về giá trị lịch sử - văn hóa của tỉnh nhà, trân trọng truyền thống đấu tranh cách mạng vẻ vang, những chiến công oanh liệt của quân và nhân dân Biên Hòa – Đồng Nai qua hai cuộc kháng chiến

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ. Hội thi còn giúp em càng thêm yêu, thêm gắn bó với mảnh đất Đồng Nai thân thương. Em sẽ chăm chỉ học tập, tham gia tích cực hơn nữa trong phong trào đoàn trường Trịnh Hoài Đức phát động. Trách nhiệm của thế hệ trẻ chúng em hôm nay là phải ra sức gìn giữ, cố gắng học tập thật tốt để có thể trở thành người có ích cho gia đình và xã hội, phải sống sao cho xứng đáng với sự hy sinh cao cả của thế hệ cha anh cố gắng gìn giữ cho bằng được những thành quả cách mạng vĩ đại mà thế hệ đi trước gầy dựng nên.

Em mong muốn sau này em sẽ trở thành một tuyên truyền viên em có thể giới thiệu về giá trị lịch sử - văn hóa về di tích, những sự kiện lịch sử cách mạng đến gia đình người thân, bạn bè... Để các bạn học sinh hiểu biết thêm về sự hy sinh gian khổ của thế hệ ông, cha đi trước đã không tiếc máu xương, tuổi thanh xuân để chúng ta được sống và làm việc ở một đất nước tự do, hạnh phúc như ngày hôm nay. Đồng thời, giúp các bạn học sinh biết quý trọng nền hòa bình độc lập, ra sức học tập thi đua, bảo vệ thành quả cách mạng và xây dựng đất nước ta ngày càng phát triển.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

KẾT LUẬN

Em đã và đang cảm thấy mình rất tự hào vì đã được sinh ra và lớn lên trên vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai, nơi có nhiều di tích lịch sử văn hóa, vùng đất chứng kiến nhân dân Biên Hòa – Đồng Nai trải qua hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ thành công. Những chiến công ấy sẽ mãi là những trang lịch sử vàng quý giá, được lưu danh trong sử sách. Những truyền thống cách mạng anh hùng ấy mãi là hành trang cho mỗi cá nhân con người, đã và đang góp phần tô đậm thêm cho di sản văn hóa, ghi dấu công lao của bao thế hệ cha ông đã được gìn giữ cho đến hôm nay.

Em biết di tích lịch sử cách là nơi ghi dấu công lao của các thế hệ cha ông trong quá trình lao động xây dựng, chiến đấu hy sinh xương máu, tuổi thanh xuân chiến đấu đến hơi thở cuối cùng để bảo vệ quê hương ta, dân tộc ta. Vì vậy, việc gìn giữ và giới thiệu giá trị lịch sử kháng chiến của dân tộc là trách nhiệm của thế hệ trẻ chúng em.

Một lần nữa em xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất đến Ban tổ chức Hội thi Tìm hiểu giá trị văn hóa lịch sử, Ban Giám hiệu trường Tiểu học Trịnh Hoài Đức, cô giáo Chủ nhiệm lớp 5/6. Ban Giám đốc Bảo tàng, các cô chú đang làm việc tại Bảo tàng tỉnh, thư viện tỉnh đã nhiệt tình giúp đỡ, chỉ dạy để em được hoàn thành bài dự thi này./.

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI
PHỤ LỤC HÌNH ẢNH

HÌNH ẢNH TÁC GIẢ THAM QUAN, HỌC TẬP TẠI, BẢO TÀNG
TỈNH, DI TÍCH CÁCH MẠNG

*Tháp canh cầu Bà Kiên do Pháp xây dựng – nơi sản sinh ra cách đánh
đặc công anh hùng*

*Tượng đài chiến thắng tháp canh cầu Bà Kiên năm 1948
(Ngày nay thuộc xã Thạnh Phước, thị xã Tân Uyên, tỉnh Bình Dương)*

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Nhà Lao Tân Hiệp (Trung tâm huấn chính Biên Hòa)

Di tích Nhà Xanh nơi diễn ra trận đánh Mỹ đầu tiên của quân dân Biên Hòa – Đồng Nai, năm 1959 (Nguồn: Bảo tàng Đồng Nai)

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Cụm tượng đài chiến thắng Sân bay Biên Hòa

Trưng bày về trận đánh tháp canh Cầu Bà Kiên tại Bảo tàng Đồng Nai

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tượng đài kỷ niệm chiến thắng Sân bay Biên Hòa năm 1964

Các bạn cùng lớp 5/6 tại Bảo tàng Đồng Nai

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tác giả tham quan Bảo tàng tỉnh Đồng Nai

Tác giả tham quan Trận đánh tháp canh Cầu Bà Kiên diễn ra ngày

19/3/1948

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tác giả tham quan mô hình trưng bày thể hiện trận nổi dậy phá nhà Lao Tân Hiệp diễn ra năm 1956

Tác giả tham quan mô hình trận đánh vào sân bay Biên Hòa diễn ra năm 1964

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tác giả tham quan mô hình trận đánh vào Tổng kho liên hợp hậu cần Long Bình diễn ra năm 1966

Tác giả tham quan mô hình, hiện vật, hình ảnh các vị lãnh đạo trận Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

Tác giả tham quan mô hình chiến dịch Xuân Lộc diễn ra 12 ngày đêm (từ ngày 09/4/1975 – 21/4/1975)

Tài liệu tham khảo

1. Tỉnh ủy Đồng Nai, “*Lịch sử lực lượng vũ trang tỉnh Đồng Nai (1945 – 1995)*”, NXB Đồng Nai
2. Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Đồng Nai (Nhiều tác giả) (1998). *Biên Hòa - Đồng Nai 300 năm hình thành và phát triển*. NXB tổng hợp Đồng Nai.
3. Ban điều tra hậu quả chiến tranh tỉnh Đồng Nai. *Tội ác thực dân Pháp – Đế quốc Mỹ trên địa bàn thành phố Biên Hòa*. NXB tổng hợp Đồng Nai – năm 2000.
4. Trần Quang Toại (chủ biên). *Đồng Nai di tích lịch sử văn hóa*. NXB Tổng hợp Đồng Nai - năm 2004.
5. Phan Đình Dũng – Nguyễn Thanh Lợi (2010), *Hỏi đáp về Biên Hòa Đồng Nai*, Nxb Đồng Nai.
6. Huỳnh Văn Tới - Phan Đình Dũng (2013), *Đồng Nai những góc nhìn văn hóa*, Nxb Đồng Nai.
7. <http://bienhoa.dongnai.gov.vn>.
8. <https://www.dongnai.gov.vn>.
9. <https://vi.wikipedia.org/wiki>.

MỤC LỤC

Lời nói đầu.....	1
Câu 1: Cho biết những thay đổi về địa giới hành chính tỉnh Đồng Nai từ năm 1976 đến nay	
1.1. Khái quát về vùng đất Biên Hòa – Đồng Nai.....	4
1.2. Địa giới hành chính tỉnh Đồng Nai từ năm 1976 đến nay.....	4
1.3. Vài nét về hành chánh thành phố Biên Hòa.....	8
Câu 2: Trình bày những chiến công tiêu biểu của quân dân Biên Hòa – Đồng Nai trong kháng chiến chống Pháp (1945 – 1954), chống Mỹ (1954 – 1975). Trình bày cảm nhận của bản thân về truyền thống đấu tranh cách mạng của quân Biên Hòa – Đồng Nai	
2.1. Những chiến công tiêu biểu của quân dân Biên Hòa – Đồng Nai trong kháng chiến chống Pháp (1945 – 1954)	
2.1.1. Trận tập kích thị xã Biên Hòa năm 1946.....	12
2.1.2. Trận đánh giao thông đường sắt Bàu Cá năm 1947.....	13
2.1.2. Trận đánh giao thông La Ngà diễn ra vào ngày 01/8/1948.....	13
2.1.3. Trận đánh Tháp canh Delatour cầu Bà Kiên năm 1948.....	16
2.1.4. Trận đánh Yếu khu Trảng Bom năm 1951.....	19
2.2. Những chiến công của quân dân Biên Hòa - Đồng Nai trong kháng chiến chống Mỹ	
2.2.1. Cuộc nổi dậy phá khám Trung tâm cải huấn Biên Hòa, năm.....	21
2.2.2. Trận đầu diệt Mỹ tại nhà Xanh.....	23
2.2.3. Trận tấn công vào sân bay Biên Hòa.....	26

TÌM HIỂU GIÁ TRỊ VĂN HÓA – LỊCH SỬ ĐỒNG NAI

2.2.4. Trận đánh vào Tổng kho liên hợp hậu cần Long Bình.....	28
2.2.5. Tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968.....	30
2.2.6. Chiến dịch Xuân Lộc - Đập tan cánh cửa thép của Mỹ Ngụy (diễn ra từ 09/4/1975 - 21/4/1975).....	32
2.2.7. Chiến dịch Hồ Chí Minh giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất đất nước (30/4/1975).....	35
2.3. Cảm nhận của bản thân em về truyền thống đấu tranh cách mạng của quân và dân Biên Hòa – Đồng Nai.....	39
- Kết luận	
- Phụ lục hình ảnh	
- Tài liệu tham khảo	
- Mục lục	

